

בעוה"ש"ח

ספר

מלחמות השם

חלק ב"ז

דרשה והתעוררות לילדי תשב"ר לקיום מצות מזוזה
דרשה שדרש כ"ק אדמו"ר שליט"א בסעודת ראש חודש לילדי
תשב"ר ובחורי ישיבת זכרון יחיאל בלאָס אַנדזשעלעס.
גודל חשיבות קיום מצות מזוזה.

נחוץ לדעת אם המזוזה היא באמת כשרה, כי בעוה"ר 97 אחוז
מהמזוזות בזמנינו הם פסולים לדאבונינו.
הבנים צריכים לעורר את הוריהם מענין גדול זה, כי הרבה
פעמים אין יודעים ואין מרגישים בזה, שרוב המזוזות הקטנים
שמוכרים כהיום בחניות הספרים וכדומה פסולים המה.
סגולת המזוזה לשמור את האדם וביתו בכל עת ועונה, כמו
שנתבאר בהלכות מזוזה

קול קורא'ס ומאמרים בעניני חיזוק הדת
שיצאו לאור בבתי מדרשים וישיבות ובכתבי עת

יוצא לאור על ידי

הוצאת אמונה - ברוקלין יצ"ו - שנת תשנ"ו

פרשת נח

דרשה שדרש כ"ק אדמו"ר שליט"א בסעודת ראש חודש לילדי
תשב"ר ובחורי ישיבת זכרון יחיאל בלֵאס אַנדזשעלעס.
יום ג' פרשת נח, ר"ח חשוון תשנ"ו לפ"ק

- א -

**אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את
האלקים התהלך נח (בראשית ו', ט').**

ודקדקו בזה"ק ובאור החיים הק' נח נח תרי זימני למה
לי, הי' לו לכתוב נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. לכן
פירש"י ד"א למד שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים
טובים (ב"ר ל', ו'), ופי' בשפתי חכמים ונ"ל דרוצה לומר
מדכתיב אלה תולדות נח ומפרש נח איש צדיק, ש"מ
דמעשים טובים איקרי נמי תולדות, ומדנקט בתחלה איש
צדיק ואח"כ ויולד נח וגו' ש"מ דמעשים טובים עיקר
תולדותיהם עכ"ל.

ואפשר לפרש ענין כפל הלשון נח נח איש צדיק, דהנה
איתא בפרקי אבות (פ"ו מ"א) רבי מאיר אומר כל העוסק
בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל
העולם כולו כדאי הוא לו כו', ואח"כ איתא במשנה שם,
אוהב את המקום אוהב את הבריות וכו'. וצ"ב הסמיכות של
אוהב את המקום לאוהב את הבריות?

ואפשר לבאר כוונת המשנה, דאם רוצים לדעת אם הוא
אוהב את המקום, הסימן לזה הוא אם "אוהב את הבריות",
דכפי מדת אהבתו לבריות כן הוא אהבתו למקום.

וזהו ביאור הכתוב, נח איש צדיק, אם רוצים לדעת מדת
צדקתו של נח, הסימן לזה הוא מה שפתח "אלה תולדות
נח", שהי' נח לבריות, ועי"ז ניכרת מדת צדקתו גם למקום,
וזהו שמסיים הכתוב תמים היה בדורותיו, שהי' נח לבריות
בני דורו, ודו"ק.

- ב -

ועוד אפשר לפרש הכתוב אלה תולדות נח, דאם רואים תולדות, בנים שהם נוחים לבריות, סימן הוא שהוא יהי איש צדיק, ועי"ז שילדים אחרים רואים איך שאחד מתנהג בנחת עם חבירו, ילמדו ממנו ג"כ הדרך הטוב הזה. וזהו שפירשיי עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, דמעשים טובים עיקר תולדותיהם כנ"ל, דזהו מוליד גם אנשים אחרים שילכו בעקבותם, והבן.

- ג -

איתא בירושלמי (נדרים פ"ט ה"ד) ואהבת לרעך כמוך אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה. פי' שרי"ע מלמד אותנו הדרך האמיתי שנוכל ליכנס עי"ז לכלל שמירת מצוות התורה הק', עי"י מצוה רבה זו של "ואהבת לרעך כמוך", דהרי פשוט שאם חבירו גרם לו רעה ח"ו אסור להחזיר לו רעה, דזהו בכלל הלאו של "לא תקום", רק עיקר המצוה של "ואהבת לרעך כמוך" הוא שאפילו אם יודע בבירור שחבירו יחזיר לו רעה תחת הטובה, אעפ"כ מרוב אהבתו לכל אחד מישראל שזהו המצוה היסודית שהוא כלל גדול בתורה, אעפ"כ יעשה לחבירו חסד, ואם מתנהג באופן הזה אז יודע שמקיים מצוות ה' ואינו מכוון לתועלת עצמו רק למען קיום מצוות ורצון השי"ת. וזהו כלל גדול בתורה שע"י מצוה הלזו יהי לו מפתח ליכנס לכלל שמירת מצוות התורה"ק.

ומאוד צריכים לזהר במצות אהבת ישראל. הרבה פעמים קורה שאחד עושה עוולה נגד חבירו, וחבירו יש לו טינא בלב עליו, ואין זה מהנכון שגורם לכמה עבירות, (1) שנאת ישראל. (2) לשון הרע על חבירו. (3) מחלוקת ועוד כמה עבירות. ע"כ הדרך הנכון הוא שילך המתבייש לחבירו ויאמר לו היתכן שעשית לי עוולה כזאת (עיין מג"א סימן קנ"ו). ומובן מאליו, דאם רוצה לשכוח מכל מה שעשה לו חבירו, ולמחול לו עלבונו, הרי זה מדת חסידות ותבא עליו ברכה.

ומגודל הפגם של חטא לשון הרע מובא בספה"ק חובת הלבבות (שער הכניעה פ"ד) דהרבה אנשים כשבאים לעוה"ב מוצאים שם על חשבונם מצוות שלא קיימו מימיהם, וכן להיפך, מצוות שקיימו אבל אינם עולים על חשבונם. והטעם לזה, כי מצוות אלו קיבלו במתנה מאנשים שדיברו עליהם לשה"ר ורכילות, וכן להיפך, אם הוא דיבר נגד חברו הרי חברו נוטל ממנו כל מצוותיו וע"כ חסרים מחשבוננו כל המצוות שעשה בחייו (וכ"ה בספר חסידים, שלי"ה, מגיד מישרים פ' ויקהל, ועי' מהרש"א עבודה זרה דף י"ט, וישמח משה פרשת תצוה). בהעלות האדם דבר נורא זה על לבבו, רעדה ופלצות יאחזנו, איך שגרם בדיבור פיו שכל המצוות ומעשים טובים שיגע עליהם לקיימם בכל ימי חייו, ניטלו ממנו במשך כמה דקות ע"י איזה דיבורי לשה"ר נגד חברו, וניתנו לחברו שעליו דיבר לשה"ר. וע"כ צריך כל אחד ואחד ליזהר מאד בזה, שלא לדבר לשון הרע נגד חברו.

- ד -

גודל חשיבות קיום מצות מזוזה

אנו מלמדים את בנינו לנשק המזוזה בכל ערב קודם השינה, ואומרים שד"י שהוא שמירה להבית. ונחוץ מאוד לדעת אם המזוזה היא באמת כשרה, כי בעוה"ר 97 אחוז מהמזוזות בזמנינו הם פסולים לדאבונינו. והבנים צריכים לעורר את הוריהם מענין גדול זה, כי הרבה פעמים אין יודעים ואין מרגישים בזה, שרוב המזוזות הקטנים שמוכרים כהיום בחניות הספרים וכדומה פסולים המה.

סגולת המזוזה לשמור את האדם וביתו בכל עת ועונה, כמו שנתבאר בהלכות מזוזה (דרכי משה יורה דעה סימן רפ"ז בשם מהר"ם), דכל בית שיש על פתחו מזוזה כשרה א"א לשום שד ומזיק לשלוט עליו. ע"כ צריכים ליזהר מאוד בקניית מזוזה שתהא כשרה למהדרין מן המהדרין.

לפני איזה שנים נודמן לי לדרוש ברבים בבית המדרש בבארא פארק מענין קדושת תפילין ומזוזות.

באותה שבוע קרה מעשה נורא בארגענטינא, תאונה באוירון שהיו עליו 179 בני אדם, בגובה עשרת אלפים רגל. על האוירון היו ששה אנשים מאחבנניי, רב אחד, משגיח אחד ועוד ארבע יהודים. אי נמצא אז על אילן, בלי שום היזק בעזי"ה, אי מהם היי גי"כ על האילן, ורגלו האחת נשברה לייע, שנים מהם היו על הר גבוה עם פצעים קלים, והששי נהרג אז לייע.

עלה אז בדעתו של אחד מהניצולים של התאונה, שאולי הששי שנהרג לייע לא היו לו מזוזות כשרים, וכשהלך לנחם את משפחת היהודי הששי שנלב"ע, בדק את המזוזה בחדר שהי' ישן הנהרג, ומצא בנרתיק המזוזה (מזוזה האלטער) עשרת הדברות נדפס על נייר פשוט!!! אז הבינו כולם מדוע לא ניצול היהודי הששי.

כידוע מ"ש מרן הבית יוסף זי"ע (יורה דעה סימן רצ"ו) שגבי מזוזה רואים נס גלוי, שמי שאין לו מזוזות כשרים הרי הוא ניזוק לייע ומי שמזוזות ביתו כשרים ניצול מכל צרה וצוקה, עיי"ש.

בעת ההוא דיווחו כל עיתוני הסביבה אודות המאורע, וכולם הוסיפו (אף הנכרים) שרואים בחוש איך שהקב"ה שומר את עמו ישראל, שאף אחד מהנכרים לא ניצול מתאונת האוירון, רק הי' אנשים מאחבנניי, והיי קידוש השם גדול מזה.

הרבה אנשים אין יודעים ההלכות בדיוק איפה שצריכים לשים מזוזה, למשל במרפסת הנקרא פארטי"ש, וכן בקלאזעט"ס וחדרים הנקראים סטארעדזי"ש רו"ם שיכולים ליכנס בהם, צריכים לשאול שאלה אצל רב מורה הוראה. מפתח הבית לחצר גי"כ צריך מזוזה.

ואיתא בספה"ק ישמח משה, שבמצוות ציצית, תפילין ומזוזה צריכים לדקדק בכל פרטיהם ודקדוקיהם, וכמבואר באריכות בספרינו "מזוזות שלום".

באבות (פרק ה' משנה כ"ו) בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה וכו', כי זמנים הללו של האדם מסוגלים ביותר ללימוד המיוחד לאותו הזמן, ימי הנערות והעליה, וצריך להשתדל ולהתאמץ ללמוד ולחזור עוה"פ ועוה"פ מה שלמדו, כדי שיהי נרש בקדושה תיכף בימי הילדות והבחרות, ועייז מכשיר הילד והבחור יסוד חזק ואמיץ לבנות עליו בנין חזק במשך כל ימי חייו, כמ"ש בקהלת (יא, ט) שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבך בימי בחורותיך. שמח בחור, פ"י אין שמחה כשמחת התורה, שעיי שילמד בשמחה את התוה"ק, מבטיח לו הכתוב ויטיבך לבך בימי בחורותיך, ועייז יהי היסוד של הבנין טוב וחזק, ויהי לו טוב כל ימי חייו, שהתורה שלומדים בימי הילדות והבחרות נקרא תורה לשמה, כמ"ש בספה"ק אגרא דפרקא, ותורה לשמה נקראת תורת אמת כמבואר במלאכי (ב', ו') "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו, בשלום ובמישור הלך אתי, ורבים השיב מעוין".

ויל"פ הכתוב שעיי שלומד תורה לשמה שנקראת תורת אמת, עייז ממילא ועולה לא נמצא בשפתיו במשך כל ימי חייו, רק יעסוק בתורה עוד ועוד, כמאמר המשנה כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, פ"י שיעסוק בתורה עוד ועוד בלי הפסק. ועיי שלומד בהתמדה וחוזר פרקים משניות ופרקים שלמים במסכת, ומדבק א"ע בתוה"ק ובדביקות השי"ת שאורייתא וקוב"ה חד הוא, נמשך לו חיות מכל תיבה שלומד, וכדכתיב בפרשתינו צוהר תעשה לתיבה (בראשית ו' ט"ז), פירש"י אבן טובה המאירה להם (והוא מבראשית רבה, לא, יא), ופ"י רבותינו תלמידי הבעש"ט הקי זי"ע שכוונת הכתוב שיעשה בהירות וחיות להתיבה שתאיר באור וקדושה עליונה. אבל בתינוקות של בית רבן שלומדים תורה לשמה, אז כל תיבה שלומדים הוא אבן טובה המאירה להם, ועייז זוכים לדברים הרבה כנ"ל.

בנים יקרים!!! אתם צריכים לדעת שיסוד חיי האדם הוא כשהוא בקטנותו, כי כל הצדיקים נתקדשו כבר בצעירותם, כשהיו קטנים ביותר, וכידוע מהצה"ק ר' מרדכיילע מנאדבורנא זי"ע כשהי' ילד בן ג' שנים והילדים שחקו אז עם טאשטיכל ע"י שאחד החזיק את הטאשטיכל ושני ילדים מבי' הצדדים רצו לתפוס הטאשטיכל ובשעה שהוא נענע את הטאשטיכל אמר כל רגע "שויתי ה' לנגדי תמיד", וכל הילדים אמרו אחריו שויתי וכו', וכשהי' כבר בן שבעים שנה אמר פעם כי מיום היותו בן ג' שנים הכיר את בוראו ולא שכח אף רגע אחת מהקב"ה.

וכמו כן ראינו ושמענו אודות הרבה צדיקים שבהיותם בני י"ג שנים נבחנו על מסכתות שלמות בעל פה, וכמה מהם גמרו כבר אז את כל הש"ס, וכל זה ע"י שלמדו הרבה תורה בילדותם כשהיו קטנים, שאז לומדים תורה לשמה ויכולים לזכות בשעה לימוד התורה בקטנותם יותר ממאה שעות בגדלותם.

- 2 -

איתא בחז"ל (בבא בתרא ח:) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, "אלו מלמדי תינוקות". פירש"י מצדיקי הרבים הן שמלמדים ומחנכין אותן בדרך טובה עכ"ל. הרי שעיקר שכר הגדול הגנוז למלמדי תינוקות של בית רבן לעתיד לבוא הוא עבור מה שמחנכין ומדריכין את התלמידים בדרך הישרה.

ובשבת (קיט:) אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן. רואים אנו מזה גודל מעלת תינוקות שלא טעמו טעם חטא. וחז"ל לא ביארו איזה הבל, ומסתימת לשונם נראה כי הכל במשמע: תורה ותפלה, וכיוצא. ומצאנו בחז"ל (סנהדרין קי:) קטן מאימתי בא לעולם הבא? משעה שיאמר אמן. ובשו"ע סימן כ"ה סעיף ז' כתב המחבר, לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו. וברמ"א שם: "וילמד בניו הקטנים שיענו אמן כי מיד

שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא" (מג"א ס"ק י"א). ומובא בשלה"ק וצריך שיחנכם שיעמדו באימה וביראה, ואותן שרצים ושבים בבית הכנסת מוטב שלא להביאם עכ"ל.

עוד איתא בשבת שם (ק"ט: ובתוספות שם) העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה (וראה תיקוני זוהר י"ט, מ: ועיין חלק ג' כ'. וברעיא מהימנא הגירסא "אמן יהא שמה רבה מברך" ולא "אמן" בלבד").

הרי רואים מזה שעצם אמירת אמן ויהא שמייה רבה שגבה מעלתה עד מאד שמבטל כל טנרין תקיפין ופגעים רעים וגזירות קשות רח"ל, ומשפיע השפעות טובות ומקרב קץ גאולתנו ופדות נפשנו, עד שאמרו חז"ל בסוטה (דף מט.) דעלמא קיימא אאמן יהא שמייה רבא דאגדתא, ועכשיו אנו יכולים לשער כמה גדול כחם של תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא ומקיימין העולם בהבל פיהם כשיענו אמן יהא שמייה רבא.

ומגודל מעלת וחשיבות תינוקות של בית רבן מובא בחז"ל (מסכת כלה רבתי, ב) וז"ל: כל יום מלאך יוצא מלפני הקדוש ברוך הוא לחבל את העולם, וכיון שהקדוש ברוך הוא מסתכל בתינוקות של בית רבן מיד נהפך כעסו לרחמים.

ואיתא בזוה"ק (ח"ג רפג) בשעה שבני ישראל עונים אמן, נפתחים בשמים שערי ברכה ושמחה.

- ח -

משל מתאים מהרה"ק מאפטא זי"ע על הכסילות של הפתאים המאבדים הון יקר בביטול עניית אמן

איתא מהרה"ק מאפטא זי"ע בעל מחבר ספר אוהב ישראל על התורה פרשת עקב, על המדרש, והיה עקב תשמעון, הדא הוא דכתיב הלך ילך ובכה וגוי והיא פליאה.

ואמר הרה"ק מאפטא, עפ"י משל לאחד שהיה מחוסר פרנסה לא עלינו, ללכת ולקבץ במקומו שיתנו לו צדקה,

והיה לו לבושה עד שהוכרח לעזוב ביתו ומקומו לילך למקומות שאין מכירין אותו, והלך ממקום למקום כמה וכמה שנים עד שבא למקום החוילה אשר שם הזהב כי שם הרים גדולים ומחצב הזהב וכל אבן יקרה נמצא שם, ובמדינה זו מונחים אבנים טובות הפקר בשווקים וברחובות כמו במדינותינו אבנים פשוטים שמונחים הפקר, ולכל אבן היקר משם (הם הדימאנטיין וברילאנטיין) אפילו הקטן שבקטנים מהם אין לה שיעור וערך כמה שוה במדינותינו.

אבל האיש הזה לא שם על לבו ולא הבין איכותם עד היכן הם יקרים, כי עלה בדעתו שהם אבנים פשוטים, רק ממה שראה בהם קצת שינוי במראיתם מהאבנים שבמקומו הוטב בעיניו ולקח אמתחת קטנה ושם מעט אבנים קטנים באמתחתו כי היה בדעתו לשוב לביתו למקומו. וגם במדינה זו הנזכרת אשר שם האבנים הטובות עושים לבגדים כפתורים מהאבנים הטובות היקרים שבהם, וגם האיש הזה כאשר נתעכב שם זמן רב עשה לו שם גם כן בגד אחד ועשו לו גם כן בגד עם כפתורים ההם, וחזר לביתו ממקום למקום עד שישוב לביתו, ותעה על הדרך איזה ימים ולא היה לו מה לאכול.

ופגע באחד והיה לו שק גדול מלא לחם רק שהיה תרמית, כי כל השק היה לחם מעופש ואינו ראויי לכלום, רק השק מלמעלה היה מכוסה בלחם יפה ולא היה ניכר לחם המעופש. ואמר האיש שיתן לו לחם לאכול כי היה רעב, ואמר לו מה תתן לי בעד כל השק לחם, אמר לו האיש אין לי כלום רק אבנים באמתחתי. וכן עשו, שהאיש הריק לו מאמתחתו האבנים הטובות ולקח בעדם השק עם הלחם המעופש.

כאשר בא לביתו יצאו לקראתו בני ביתו וילדיו והיה להם שמחה גדולה כי לא ראו אותו כל כך הרבה שנים ודימו בנפשם כי הביא להם מתנות גדולות והון רב, וכאשר ראו אצלו השק עם הלחם המעופש היה להם צער גדול וצעקו במר נפשם מה זה שהיית כך וכך שנים על הדרך והבאת לנו שק לחם מעופש שאינו ראוי לכלום.

ואחר איזה ימים, כאשר חיפשו באמתחתו מצאו עוד אבן אחת מהאבנים הטובות, שלא הריק כראוי כאשר החליף האבנים בעד הלחם המעופש, וגם ראו על בגדו הכפתורים מהאבנים הטובות שהיה תפור על הבגד, ולקחו בני ביתו האבן הטוב עם הבגד לשומו אצל סוחר גדול ומבין על אבנים טובים, ואמר להם שיתן בעדס עשרת אלפים אדומים, ושמחו שמחה גדולה כל בני ביתו. אבל האיש הזה התחיל לצעוק צעקה גדולה ומרה ותלש בשערו, אוי לי, וי לי, שהייתי במקום אבנים הטובים והיקרים ההם, והייתי יכול ליקח כמה שרציתי ולא ידעתי איך יקרים הם בכאן, ועוד הוספתי חטא על פשע שנתתי מעט האבנים הטובים שהיה באמתחתי בעד הלחם המעופש שאינו ראוי לכלום, ובכה מאד והיה לו לצער גדול רחמנא ליצלן.

והנמשל מובן. הנשמה קודם שבאה לעולם הזה בעולם העליון אוכלת נהמא דכסופא, ובאה לעולם הזה ללמוד תורה הקדושה ולעשות מצוות ומעשים טובים שתהא אוכלת בשכרה, וכל מצוה ממצוות התורה ודרבנן אין לה שיעור וערך גודל שכרה [הדא הוא דכתיב (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל תפציק לא ישוו בה]] ועל זה אמרו חז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הפירוש שאין בנמצא בכל העולם הזה לשלם שכר בעד מצוה אחת. והחכם עיניו בראשו אינו מאבד זמנו לבטל רק בתורה ומצוות ומעשים טובים ואפילו במשא ומתן הוא עושה לקיום התורה והמצוות בכל דרכיך דעהו. אבל הכסיל בחושך הולך ומאבד ימיו לבטלה ומדבר דברים בטלים כל היום, ולא די לו כל היום, אפילו בשעת התפלה ובחזרת הש"ץ השמונה עשרה אשר כל אמן שעונה אין לה שיעור וערך גודל שכרה והמדבר דברים בטלים העונש גדול מאוד.

וזהו פירוש המדרש והיה עקב תשמעון, ופירש רש"י אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון, וכל המצוות שבידו לעשות ולא לדבר בשעת התפילה ולשמוע כל הברכה ולענות אמן, וקלים הם בידו לקיים בכל יום, ומשולים הם לאבנים טובים שמונחים הפקר ואינו רוצה לקבלם, והוסיף

עוד חטא על פשע ומדבר אז דברים בטלים המכוונים ללחם המעופש (אבל עם כל זה אין ישראל שלא יעשה מצוה, כמאמר חז"ל כפלח הרמון רקתך, ולא יענה אמן איזה פעמים והם מכוונים לאבנים טובים שנמצא באמתחתו הוא גופו). וכאשר הלוך ילך מזה העולם לעת פקודתו ובכה כי שם הוא מעוות שלא יוכל לתקן רחמנא לשזבן.

ונגמור בטוב כל הפסוק, נושא משך הזרע, באם ששומע כל הברכות ועונה אמן אשר בעולם הזה נראה שהוא דבר קטן כמו הזריעה שזורעין בקרקע, אבל אחר כך בעולם העליון לעת פקודתו בא יבא ברנה נושא אלומותיו, נעשה מזה אלומות אלומות גדולים (ספר הפנים דף טו : אות לא).

- ד -

בזוה"ק פי בראשית פי' הפסוק "ונח מצא חן בעיני ה'", א"ר יצחק וכו' נ"ח בהיפוך אתוון ח"ן, כד"א ונח מצא ח"ן בעיני ה' [פירוש נח בהיפוך האותיות הוא ח"ן, כמ"ש ונח מצא חן בעיני ה']. א"ר יוסי ח"ן היינו נ"ח.

א. וצ"ב דבסוף הפרשה בפרשת בראשית כתיב "ונח מצא חן בעיני ה'", שם הו"י, וכאן בפרשת נח כתיב את האלקים התהלך נח, וידוע דשם אלקים הוא מדת הדין, ולמה לא כתיב אל הו"י התהלך נח, במדת הרחמים כמ"ש לעיל בפי' בראשית ונח מצא חן בעיני ה'?

ב. אנו אומרים בברכת המזון "ונשא ברכה מאת הו"י וצדקה מאלקי ישענו, ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם". ויש לדייק למה התחיל בשם הו"י ומסיים בשם אלקים? ומן הראוי שיתחיל בשם הו"י ויסיים בשם הו"י, או להיפוך, שיתחיל בשם אלקים ויסיים בשם אלקים.

ג. עוד יש לדייק, דבכל מקום וי' מוסיף על ענין ראשון (פסחים ה. ועוד), ומה מוסיף כאן אות וי' ד"ואדם"?

ונראה לתרץ כל זה בהקדם מה שאמרו חז"ל (קידושין דף מ.) אמר רבא רב אידי אסברא לי (ישע"י ג') "אמרו צדיק כי

טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב, אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב, טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב, עכ"ל.

היוצא לנו מהגמרא הנ"ל שמי שהוא טוב לשמים ולבריות הוא צדיק טוב.

ובזה אפשר להבין מה שאנו אומרים בברכת המזון ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים "ואדם", בוי המוסיף, דהכוונה שנהיי טוב לשמים וטוב לבריות, דאם לא כן נקרא צדיק שאינו טוב כנ"ל.

ולפי זה יתורצו גם ב' קושיות הראשונות, דע"כ אמר שם של מדת אלקים, להורות דאם הצדיק הוא נח לבריות, אז אפילו שם אלקים שהוא מדת הדין ג"כ נעשה רחמים, כי הקב"ה מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה, וכמו שהוא מתנהג ברחמים עם הבריות, כמו"כ מתנהגים אתו ברחמים.

וזהו כוונת הקרא בפרשתו, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, דלכאורה קשה למה הוצרך הכתוב לומר "בדורותיו". הלא מובן שמדבר מדורותיו של נח ולא מדורות אחרים. אלא הכוונה הוא שהיה טוב לבריות בדורותיו, שאע"פ שבני דורו היו רשעים כמאה"כ ותמלא הארץ חמס וגוי כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, אעפ"כ היה נח טוב לשמים וטוב לבריות, ועי"ז ונח מצא חן בעיני ה', שאת האלקים התהלך נח, שהיי יכול לנצח אף במדת הדין כי השיי"ת מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה.

עוד אפשר לומר בביאור מה שאומרים בברכת המזון ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, שאם רוצה האדם למצוא חן בעיני אלקים, צריך לראות "ואדם", ו' רומז על מדת היסוד (עי' זוהר ח"ג דף סו:) שהיסוד של כל המצוות הוא להיות נח לבריות, וזהו "וי אדם", שיהא נח לבני אדם, ואז נמצא חין בעיני אלקים, כמ"ש בזוה"ק הנ"ל דניח אותיות ח"ן, כמ"ש למעלה ונשא ברכה מאת הוי', שיהי הוי' הוא האלקים, שלא יהא נפק"מ לגביי בין שם הוי' לשם

אלקים, כי מדת הדין תסכים שינצח כיון שמתנהג עם בריותיו ית' ברחמים.

- ה -

במדרש רבה (פ' ה') אלה תולדות נח נח, אתמהא, לא היה צריך קרא למימר אלא אלה תולדות נח שם, אלא נייחא לו נייחא לעולם, נייחא לאבות נייחא לבנים, נייחא לעליונים, נייחא לתחתונים, נייחא בעוה"ז, נייחא לעולם הבא.

ואפשר לומר בכוונת המדרש דהנה הנביא מלאכי אמר (ב' ו') "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעוון". וצ"ב השייכות בין רישא לסיפא, "תורת אמת היתה בפיהו" ל"ורבים השיב מעוון".

ואפשר לומר עפ"י דברי חז"ל (ב"מ קז: ועי' סנהדרין יח. ט.) התקוששו וקושו ואמר ריש לקיש קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים, נמצא דמי שיש לו מעשים טובים יש בכחו גם להדריך אחרים כיון שאי אפשר לומר לו טול קורה מבין עיניך וכו' (ערכין טו:), ועי"ז יוכל להשיב רבים מעוון שיעבדו את ה' בכל לבם ונפשם, וזהו עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, פ"י כיון שהם צדיקים ממילא יכולים להשפיע גם על אחרים שיתנהגו בדרך הישר וזהו "תולדותיהם", וכ"ז כמבואר במשנה אבות פ"ו מ"א הנ"ל רבי מאיר אומר כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה.

וזהו תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו, שמתנהג בדרך הישרה ועוסק בתורה כראוי, ממילא משפיע עי"ז גם על אחרים שרואים התנהגותו ולומדים ממנו איד להתנהג, וזהו הסיום "ורבים השיב מעוון".

וזהו כוונת המדרש נח נח נייחא לו, שע"י שהוא נייחא לו שלומד תורה לשמה, "נייחא לעולם", זוכה לדברים הרבה, שדבריו יכנסו גם לאזני אנשים אחרים ויוכל להדריכם במסילה העולה בית קל, כמו שפירש בעץ יוסף "כדאי הוא

לו, כלומר שנברא בשבילו", וכן הוא אומר כי זה כל האדם, ודרשו חז"ל כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה.

וזהו גם כוונת המשך המדרש, נייחא לאבות נייחא לבנים, פיי במה שהאבות מתנהגים בדרך הישר והטוב, משפיעים גם על בניהם שיתנהגו בטוב, כי רואים הם את התנהגות אביהם, וכנ"ל, ועיי"ז ממילא יהיי נייחא בעולם הזה נייחא בעולם הבא, כי עייי שבניו הולכים בדרכיו הטובים, וכל זה עייי שראו אצלו שהוא בעצמו התנהג בדרך הטוב, עייי ממילא יזכה לנייחא בעולם הבא, כי ברא מזכה אבא אף לאחר מאה ועשרים שנה, כמובא בחז"ל (סנהדרין קד. עיי"ש).

יעזור השי"ת שנזכה לגדל ולחנך בנינו על דרך הסלולה לנו מדור דור, ונזכה לבני חיי ומזוני, רפואות וישועות ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו, מתוך שמחה ונחת ותשובה שלימה, בהתגלות כבוד מלכותו בביאת משיח בן דוד במהרה דידן אמן.

פרשת נח

דרשה שדרש כ"ק אדמו"ר שליט"א בסעודת ראש חודש לילדי
תשב"ר ובחורי ישיבת זכרון יחיאל בלאַס אַנדזשעלעס.
יום ג' פרשת נח, ר"ח חשון תשנ"ו לפ"ק

- א -

**אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את
האלקים התהלך נח (בראשית ו', ט).**

ודקדקו בזוה"ק ובאור החיים הקי' נח נח תרי זימני למה
לי, היי לו לכתוב נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. לכן
פירש"י ד"א למד שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים
טובים (בי"ר ל', ו'), ופי' בשפתי חכמים ונ"ל דרוצה לומר
מדכתיב אלה תולדות נח ומפרש נח איש צדיק, ש"מ
דמעשים טובים איקרי נמי תולדות, ומדנקט בתחלה איש
צדיק ואח"כ ויולד נח וגוי' ש"מ דמעשים טובים עיקר
תולדותיהם עכ"ל.

ואפשר לפרש ענין כפל הלשון נח נח איש צדיק, דהנה
איתא בפרקי אבות (פ"ו מ"א) רבי מאיר אומר כל העוסק
בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל
העולם כולו כדאי הוא לו כו', ואח"כ איתא במשנה שם,
אוהב את המקום אוהב את הבריות וכו'. וצ"ב הסמיכות של
אוהב את המקום לאוהב את הבריות?

ואפשר לבאר כוונת המשנה, דאם רוצים לדעת אם הוא
אוהב את המקום, הסימן לזה הוא אם "אוהב את הבריות",
דכפי מדת אהבתו לבריות כן הוא אהבתו למקום.

וזהו ביאור הכתוב, נח איש צדיק, אם רוצים לדעת מדת
צדקתו של נח, הסימן לזה הוא מה שפתח "אלה תולדות
נח", שהיי' נח לבריות, ועיי' ניכרת מדת צדקתו גם למקום,
וזהו שמסיים הכתוב תמים היה בדורותיו, שהיי' נח לבריות
בני דורו, ודו"ק.

- ב -

ועוד אפשר לפרש הכתוב אלה תולדות נח, דאם רואים תולדות, בנים שהם נוחים לבריות, סימן הוא שהוא יהי איש צדיק, ועיי"ז שילדים אחרים רואים איך שאחד מתנהג בנחת עם חבירו, ילמדו ממנו ג"כ הדרך הטוב הזה. וזהו שפירש"י עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, דמעשים טובים עיקר תולדותיהם כנ"ל, דזהו מוליד גם אנשים אחרים שילכו בעקבותם, והבן.

- ג -

איתא בירושלמי (נדרים פ"ט ה"ד) ואהבת לרעך כמוך אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה. פי' שר"ע מלמד אותנו הדרך האמיתי שנוכל ליכנס עיי"ז לכלל שמירת מצוות התורה הק', עיי' מצוה רבה זו של "ואהבת לרעך כמוך", דהרי פשוט שאם חבירו גרם לו רעה ח"ו אסור להחזיר לו רעה, דזהו בכלל הלאו של "לא תקום", רק עיקר המצוה של "ואהבת לרעך כמוך" הוא שאפילו אם יודע בבירור שחבירו יחזיר לו רעה תחת הטובה, אעפ"כ מרוב אהבתו לכל אחד מישראל שזהו המצוה היסודית שהוא כלל גדול בתורה, אעפ"כ יעשה לחבירו חסד, ואם מתנהג באופן הזה אז יודע שמקיים מצוות ה' ואינו מכוון לתועלת עצמו רק למען קיום מצוות ורצון השי"ת. וזהו כלל גדול בתורה שעיי' מצוה הלזו יהי לו מפתח ליכנס לכלל שמירת מצוות התורה"ק.

ומאוד צריכים לזהר במצות אהבת ישראל. הרבה פעמים קורה שאחד עושה עוולה נגד חבירו, וחבירו יש לו טינא בלב עליו, ואין זה מהנכון שגורם לכמה עבירות, (1) שנאת ישראל. (2) לשון הרע על חבירו. (3) מחלוקת ועוד כמה עבירות. עיי' הדרך הנכון הוא שילך המתבייש לחבירו ויאמר לו היתכן שעשית לי עוולה כזאת (עיין מג"א סימן קנ"ו). ומובן מאליו, דאם רוצה לשכוח מכל מה שעשה לו חבירו, ולמחול לו עלבונו, הרי זה מדת חסידות ותבא עליו ברכה.

ומגודל הפגם של חטא לשון הרע מובא בספה"ק חובת הלבבות (שער הכניעה פ"ד) דהרבה אנשים כשבאים לעוה"ב מוצאים שם על חשבונם מצוות שלא קיימו מימיהם, וכן להיפך, מצוות שקיימו אבל אינם עולים על חשבונם. והטעם לזה, כי מצוות אלו קיבלו במתנה מאנשים שדיברו עליהם לשה"ר ורכילות, וכן להיפך, אם הוא דיבר נגד חבירו הרי חבירו נוטל ממנו כל מצוותיו וע"כ חסרים מחשבוננו כל המצוות שעשה בחייו (וכ"ה בספר חסידים, שלי"ה, מגיד מישרים פ' ויקהל, ועי' מהרש"א עבודה זרה דף י"ט, וישמח משה פרשת תצוה). בהעלות האדם דבר נורא זה על לבבו, רעדה ופלצות יאחזנו, איך שגרם בדיבור פיו שכל המצוות ומעשים טובים שיגע עליהם לקיימם בכל ימי חייו, ניטלו ממנו במשך כמה דקות ע"י איזה דיבורי לשה"ר נגד חבירו, וניתנו לחבירו שעליו דיבר לשה"ר. וע"כ צריך כל אחד ואחד לזוהר מאד בזה, שלא לדבר לשון הרע נגד חבירו.

- ד -

גודל חשיבות קיום מצות מזוזה

אנו מלמדים את בנינו לנשק המזוזה בכל ערב קודם השינה, ואומרים שד"י שהוא שמירה להבית. ונחוץ מאוד לדעת אם המזוזה היא באמת כשרה, כי בעוה"ר 97 אחוז מהמזוזות בזמנינו הם פסולים לדאבונינו. והבנים צריכים לעורר את הוריהם מענין גדול זה, כי הרבה פעמים אין יודעים ואין מרגישים בזה, שרוב המזוזות הקטנים שמוכרים כהיום בחניות הספרים וכדומה פסולים המה.

סגולת המזוזה לשמור את האדם וביתו בכל עת ועונה, כמו שנתבאר בהלכות מזוזה (דרכי משה יורה דעה סימן רפ"ז בשם מהר"ם), דכל בית שיש על פתחו מזוזה כשרה א"א לשום שד ומזיק לשלוט עליו. ע"כ צריכים לזוהר מאוד בקניית מזוזה שתהא כשרה למהדרין מן המהדרין.

לפני איזה שנים נודמן לי לדרוש ברבים בבית המדרש בבארא פארק מענין קדושת תפילין ומזוזות.

באותה שבוע קרה מעשה נורא בארגענטינא, תאונה באוירון שהיו עליו 179 בני אדם, בגובה עשרת אלפים רגל. על האוירון היו ששה אנשים מאחבנניי, רב אחד, משגיח אחד ועוד ארבע יהודים. אי נמצא אז על אילן, בלי שום היזק בעזייה, אי מהם היי גייכ על האילן, ורגלו האחת נשברה לייע, שנים מהם היו על הר גבוה עם פצעים קלים, והששי נהרג אז לייע.

עלה אז בדעתו של אחד מהניצולים של התאונה, שאולי הששי שנהרג לייע לא היו לו מזוזות כשרים, וכשהלך לנחם את משפחת היהודי הששי שנלב"ע, בדק את המזוזה בחדר שהיי ישן הנהרג, ומצא בנרתיק המזוזה (מזוזה האלטער) עשרת הדברות נדפס על נייר פשוט!!! אז הבינו כולם מדוע לא ניצול היהודי הששי.

כידוע מייש מרן הבית יוסף זייע (יורה דעה סימן רצ"ו) שגבי מזוזה רואים נס גלוי, שמי שאין לו מזוזות כשרים הרי הוא ניזוק לייע ומי שמזוזות ביתו כשרים ניצול מכל צרה וצוקה, עי"ש.

בעת ההוא דיווחו כל עיתוני הסביבה אודות המאורע, וכולם הוסיפו (אף הנכרים) שרואים בחוש איך שהקב"ה שומר את עמו ישראל, שאף אחד מהנכרים לא ניצול מתאונת האוירון, רק ה' אנשים מאחבנניי, והיי קידוש השם גדול מזה.

הרבה אנשים אין יודעים ההלכות בדיוק איפה שצריכים לשים מזוזה, למשל במרפסת הנקרא פארט"ש, וכן בקלאזעט"ס וחדרים הנקראים סטארעדז"ש רו"ם שיכולים ליכנס בהם, צריכים לשאול שאלה אצל רב מורה הוראה. מפתח הבית לחצר גייכ צריך מזוזה.

ואיתא בספה"ק ישמח משה, שבמצוות ציצית, תפילין ומזוזה צריכים לדקדק בכל פרטיהם ודקדוקיהם, וכמבואר באריכות בספרינו "מזוזת שלום".

באבות (פרק ה' משנה כ"ו) בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה וכו', כי זמנים הללו של האדם מסוגלים ביותר ללימוד המיוחד לאותו הזמן, ימי הנערות והעליה, וצריך להשתדל ולהתאמץ ללימוד ולחזור עוה"פ ועוה"פ מה שלמדו, כדי שיהי נרש בקדושה תיכף בימי הילדות והבחרות, ועי"ז מכשיר הילד והבחור יסוד חזק ואמיץ לבנות עליו בנין חזק במשך כל ימי חייו, כמ"ש בקהלת (יא, ט) שמח בחור בילדותיך ויטיבך לבך בימי בחורותיך. שמח בחור, פ"י אין שמחה כשמחת התורה, שע"י שילמד בשמחה את התוה"ק, מבטיח לו הכתוב ויטיבך לבך בימי בחורותיך, ועי"ז יהי היסוד של הבנין טוב וחזק, ויהי לו טוב כל ימי חייו, שהתורה שלומדים בימי הילדות והבחרות נקרא תורה לשמה, כמ"ש בספה"ק אגרא דפרקא, ותורה לשמה נקראת תורת אמת כמבואר במלאכי (ב', ו') "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו, בשלום ובמישור הלך אתי, ורבים השיב מעוין".

ויל"פ הכתוב שע"י שלומד תורה לשמה שנקראת תורת אמת, עי"ז ממילא ועולה לא נמצא בשפתיו במשך כל ימי חייו, רק יעסוק בתורה עוד ועוד, כמאמר המשנה כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, פ"י שיעסוק בתורה עוד ועוד בלי הפסק. וע"י שלומד בהתמדה וחוזר פרקים משניות ופרקים שלמים במסכת, ומדבק א"ע בתוה"ק ובדביקות השי"ת שאורייתא וקובי"ה חד הוא, נמשך לו חיות מכל תיבה שלומד, וכדכתיב בפרשתינו צוהר תעשה לתיבה (בראשית ו' ט"ז), פירש"י אבן טובה המאירה להם (והוא מבראשית רבה, לא, יא), ופ"י רבותינו תלמידי הבעש"ט הקי' זי"ע שכוונת הכתוב שיעשה בהירות וחיות להתיבה שתאיר באור וקדושה עליונה. אבל בתינוקות של בית רבן שלומדים תורה לשמה, אז כל תיבה שלומדים הוא אבן טובה המאירה להם, ועי"ז זוכים לדברים הרבה כנ"ל.

בנים יקרים!!! אתם צריכים לדעת שיסוד חיי האדם הוא כשהוא בקטנותו, כי כל הצדיקים נתקדשו כבר בצעירותם, כשהיו קטנים ביותר, וכידוע מהצה"ק ר' מרדכי'לע מנאדבורנא זי"ע כשהי' ילד בן ג' שנים והילדים שחקו אז עם טאשטיכל ע"י שאחד החזיק את הטאשטיכל ושני ילדים מבי' הצדדים רצו לתפוס הטאשטיכל ובשעה שהוא נענע את הטאשטיכל אמר כל רגע "שויתי ה' לנגדי תמיד", וכל הילדים אמרו אחריו שויתי וכו', וכשהי' כבר בן שבעים שנה אמר פעם כי מיום היותו בן ג' שנים הכיר את בוראו ולא שכח אף רגע אחת מהקב"ה.

וכמו כן ראינו ושמענו אודות הרבה צדיקים שבהיותם בני י"ג שנים נבחנו על מסכתות שלימות בעל פה, וכמה מהם גמרו כבר אז את כל הש"ס, וכל זה ע"י שלמדו הרבה תורה בילדותם כשהיו קטנים, שאז לומדים תורה לשמה ויכולים לזכות בשעה לימוד התורה בקטנותם יותר ממאה שעות בגדלותם.

- 2 -

איתא בחז"ל (בבא בתרא ח:) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, "אלו מלמדי תינוקות". פירש"י מצדיקי הרבים הן שמלמדים ומחנכין אותן בדרך טובה עכ"ל. הרי שעיקר שכר הגדול הגנוז למלמדי תינוקות של בית רבן לעתיד לבוא הוא עבור מה שמחנכין ומדריכין את התלמידים בדרך הישרה.

ובשבת (ק"ט:) אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של בית רבן. רואים אנו מזה גודל מעלת תינוקות שלא טעמו טעם חטא. וחז"ל לא ביארו איזה הבל, ומסתימת לשונם נראה כי הכל במשמע: תורה ותפלה, וכיוצא. ומצאנו בחז"ל (סנהדרין קי:) קטן מאימתי בא לעולם הבא? משעה שיאמר אמן. ובשו"ע סימן כ"ה סעיף ז' כתב המחבר, לא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח ציבור חוזר התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו. וברמ"א שם: "וילמד בניו הקטנים שיענו אמן כי מיד

שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא" (מג"א ס"ק י"א). ומובא בשלה"ק וצריך שיחנכם שיעמדו באימה וביראה, ואותן שרצים ושבים בבית הכנסת מוטב שלא להביאם עכ"ל.

עוד איתא בשבת שם (קיט: ובתוספות שם) העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה (וראה תיקוני זוהר יט, מ: ועיין חלק ג' כ'. וברעיא מהימנא הגירסא "אמן יהא שמה רבה מברך" ולא "אמן" בלבד").

הרי רואים מזה שעצם אמירת אמן ויהא שמיה רבה שגבה מעלתה עד מאד שמבטל כל טנרין תקיפין ופגעים רעים וגזירות קשות רח"ל, ומשפיע השפעות טובות ומקרב קץ גאולתנו ופדות נפשנו, עד שאמרו חז"ל בסוטה (דף מט.). דעלמא קיימא אאמן יהא שמיה רבא דאגדתא, ועכשיו אנו יכולים לשער כמה גדול כחם של תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא ומקיימין העולם בהבל פיהם כשיענו אמן יהא שמיה רבא.

ומגודל מעלת וחשיבות תינוקות של בית רבן מובא בחז"ל (מסכת כלה רבתי, ב) וז"ל: כל יום מלאך יוצא מלפני הקדוש ברוך הוא לחבל את העולם, וכיון שהקדוש ברוך הוא מסתכל בתינוקות של בית רבן מיד נהפך כעסו לרחמים.

ואיתא בזוה"ק (ח"ג רפג) בשעה שבני ישראל עונים אמן, נפתחים בשמים שערי ברכה ושמחה.

- ח -

משל מתאים מהרה"ק מאפטא זי"ע על הכסילות של הפתאים המאבדים הון יקר בביטול עניית אמן

איתא מהרה"ק מאפטא זי"ע בעל מחבר ספר אוהב ישראל על התורה פרשת עקב, על המדרש, והיה עקב תשמעון, הדא הוא דכתיב הלך ילך ובכה וגוי והיא פליאה.

ואמר הרה"ק מאפטא, עפ"י משל לאחד שהיה מחוסר פרנסה לא עלינו, ללכת ולקבץ במקומו שיתנו לו צדקה,

והיה לו לבושה עד שהוכרח לעזוב ביתו ומקומו לילך למקומות שאין מבירין אותו, והלך ממקום למקום כמה וכמה שנים עד שבא למקום החוילה אשר שם הזהב כי שם הרים גדולים ומחצב הזהב וכל אבן יקרה נמצא שם, ובמדינה זו מונחים אבנים טובות הפקר בשווקים וברחובות כמו במדינותינו אבנים פשוטים שמונחים הפקר, ולכל אבן היקר משם (הם הדימאנטין וברילאנטין) אפילו הקטן שבקטנים מהם אין לה שיעור וערך כמה שוה במדינותינו.

אבל האיש הזה לא שם על לבו ולא הבין איכותם עד היכן הם יקרים, כי עלה בדעתו שהם אבנים פשוטים, רק ממה שראה בהם קצת שינוי במראיתם מהאבנים שבמקומו הוטב בעיניו ולקח אמתחת קטנה ושם מעט אבנים קטנים באמתחתו כי היה בדעתו לשוב לביתו למקומו. וגם במדינה זו הנזכרת אשר שם האבנים הטובות עושים לבגדים כפתורים מהאבנים הטובות היקרים שבהם, וגם האיש הזה כאשר נתעכב שם זמן רב עשה לו שם גם כן בגד אחד ועשו לו גם כן בגד עם כפתורים ההם, וחזר לביתו ממקום למקום עד שישוב לביתו, ותעה על הדרך איזה ימים ולא היה לו מה לאכול.

ופגע באחד והיה לו שק גדול מלא לחם רק שהיה תרמית, כי כל השק היה לחם מעופש ואינו ראוי לכלום, רק השק מלמעלה היה מכוסה בלחם יפה ולא היה ניכר לחם המעופש. ואמר האיש שיתן לו לחם לאכול כי היה רעב, ואמר לו מה תתן לי בעד כל השק לחם, אמר לו האיש אין לי כלום רק אבנים באמתחתי. וכן עשו, שהאיש הריק לו מאמתחתו האבנים הטובות ולקח בעדו השק עם הלחם המעופש.

כאשר בא לביתו יצאו לקראתו בני ביתו וילדיו והיה להם שמחה גדולה כי לא ראו אותו כל כך הרבה שנים ודימו בנפשם כי הביא להם מתנות גדולות והון רב, וכאשר ראו אצלו השק עם הלחם המעופש היה להם צער גדול וצעקו במר נפשם מה זה שהיית כך וכך שנים על הדרך והבאת לנו שק לחם מעופש שאינו ראוי לכלום.

ואחר איזה ימים, כאשר חיפשו באמתתחו מצאו עוד אבן אחת מהאבנים הטובות, שלא הריק כראוי כאשר החליף האבנים בעד הלחם המעופש, וגם ראו על בגדו הכפתורים מהאבנים הטובות שהיה תפור על הבגד, ולקחו בני ביתו האבן הטוב עם הבגד לשומו אצל סוחר גדול ומבין על אבנים טובים, ואמר להם שיתן בעדם עשרת אלפים אדומים, ושמחו שמחה גדולה כל בני ביתו. אבל האיש הזה התחיל לצעוק צעקה גדולה ומרה ותלש בשערו, אוי לי, וי לי, שהייתי במקום אבנים הטובים והיקרים ההם, והייתי יכול ליקח כמה שרציתי ולא ידעתי איך יקרים הם בכאן, ועוד הוספתי חטא על פשע שנתתי מעט האבנים הטובים שהיה באמתחתי בעד הלחם המעופש שאינו ראוי לכלום, ובכה מאד והיה לו לצער גדול רחמנא ליצלן.

והנמשל מובן. הנשמה קודם שבאה לעולם הזה בעולם העליון אוכלת נהמא דכסופא, ובאה לעולם הזה ללמוד תורה הקדושה ולעשות מצוות ומעשים טובים שתהא אוכלת בשכרה, וכל מצוה ממצוות התורה ודרבנן אין לה שיעור וערך גודל שכרה [הדא הוא דכתיב (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפציק לא ישוו בה]] ועל זה אמרו חז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הפירוש שאין בנמצא בכל העולם הזה לשלם שכר בעד מצוה אחת. והחכם עיניו בראשו אינו מאבד זמנו לבטל רק בתורה ומצוות ומעשים טובים ואפילו במשא ומתן הוא עושה לקיום התורה והמצוות בכל דרכיך דעהו. אבל הכסיל בחושך הולך ומאבד ימיו לבטלה ומדבר דברים בטלים כל היום, ולא די לו כל היום, אפילו בשעת התפלה ובחזרת הש"ץ השמונה עשרה אשר כל אמן שעונה אין לה שיעור וערך גודל שכרה והמדבר דברים בטלים העונש גדול מאוד.

וזהו פירוש המדרש והיה עקב תשמעון, ופירש רש"י אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון, וכל המצוות שבידו לעשות ולא לדבר בשעת התפילה ולשמוע כל הברכה ולענות אמן, וקלים הם בידו לקיים בכל יום, ומשולים הם לאבנים טובים שמונחים הפקר ואינו רוצה לקבלם, והוסיף

עוד חטא על פשע ומדבר אז דברים בטלים המכוונים לחם המעופש (אבל עם כל זה אין ישראל שלא יעשה מצוה, כמאמר חז"ל כפלח הרמון רקתך, ולא יענה אמן איזה פעמים והם מכוונים לאבנים טובים שנמצא באמתחתו הוא גופו). וכאשר הלך ילך מזה העולם לעת פקודתו ובכה כי שם הוא מעוות שלא יוכל לתקן רחמנא לשזבן.

ונגמור בטוב כל הפסוק, נושא משך הזרע, באם ששומע כל הברכות ועונה אמן אשר בעולם הזה נראה שהוא דבר קטן כמו הזריעה שזורעין בקרקע, אבל אחר כך בעולם העליון לעת פקודתו בא יבא ברנה נושא אלומותיו, נעשה מזה אלומות אלומות גדולים (ספר הפנים דף טו: אות לא).

- ד -

בזוה"ק פ' בראשית פי' הפסוק "ונח מצא חן בעיני ה'", א"ר יצחק וכו' נ"ח בהיפוך אתוון ח"ן, כד"א ונח מצא ח"ן בעיני ה' [פירוש נח בהיפוך האותיות הוא ח"ן, כמ"ש ונח מצא חן בעיני ה']. א"ר יוסי ח"ן היינו נ"ח.

א. וצ"ב דבסוף הפרשה בפרשת בראשית כתיב "ונח מצא חן בעיני ה'", שם הוי', וכאן בפרשת נח כתיב את האלקים התהלך נח, וידוע דשם אלקים הוא מדת הדין, ולמה לא כתיב אל הוי' התהלך נח, במדת הרחמים כמ"ש לעיל בפי' בראשית ונח מצא חן בעיני ה'?

ב. אנו אומרים בברכת המזון "ונשא ברכה מאת הוי' וצדקה מאלקי ישענו, ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם". ויש לדייק למה התחיל בשם הוי' ומסיים בשם אלקים? ומן הראוי שיתחיל בשם הוי' ויסיים בשם הוי', או להיפוך, שיתחיל בשם אלקים ויסיים בשם אלקים.

ג. עוד יש לדייק, דבכל מקום וי' מוסיף על ענין ראשון (פסחים ה. ועוד), ומה מוסיף כאן אות וי' ד"ואדם"?

ונראה לתרץ כל זה בהקדם מה שאמרו חז"ל (קידושין דף מ.). אמר רבא רב אידי אסברא לי (ישעי' ג') "אמרו צדיק כי

טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב, אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב, טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב, עכ"ל.

היוצא לנו מהגמרא הנ"ל שמי שהוא טוב לשמים ולבריות הוא צדיק טוב.

ובזה אפשר להבין מה שאנו אומרים בברכת המזון ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים "ואדם", בו המוסיף, דהכוונה שנה"י טוב לשמים וטוב לבריות, דאם לא כן נקרא צדיק שאינו טוב כנ"ל.

ולפי זה יתורצו גם ב' קושיות הראשונות, דע"כ אמר שם של מדת אלקים, להורות דאם הצדיק הוא נח לבריות, אז אפילו שם אלקים שהוא מדת הדין ג"כ נעשה רחמים, כי הקב"ה מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה, וכמו שהוא מתנהג ברחמים עם הבריות, כמו"כ מתנהגים אתו ברחמים.

וזהו כוונת הקרא בפרשתו, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, דלכאורה קשה למה הוצרך הכתוב לומר "בדורותיו". הלא מובן שמדבר מדורותיו של נח ולא מדורות אחרים. אלא הכוונה הוא שהיה טוב לבריות בדורותיו, שאע"פ שבני דורו היו רשעים כמאה"כ ותמלא הארץ חמס וגוי כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, אעפ"כ היה נח טוב לשמים וטוב לבריות, ועי"ז ונח מצא חן בעיני ה', שאת האלקים התהלך נח, שה"י יכול לנצח אף במדת הדין כי השי"ת מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה.

עוד אפשר לומר בביאור מה שאומרים בברכת המזון ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, שאם רוצה האדם למצוא חן בעיני אלקים, צריך לראות "ואדם", ו' רומז על מדת היסוד (עי' זוהר ח"ג דף סו:) שהיסוד של כל המצוות הוא להיות נח לבריות, וזהו "וי אדם", שיהא נח לבני אדם, ואז נמצא ח"ן בעיני אלקים, כמ"ש בזוה"ק הנ"ל דנ"ח אותיות ח"ן, כמ"ש למעלה ונשא ברכה מאת הוי', שיהי הוי' הוא האלקים, שלא יהא נפק"מ לגביי בין שם הוי' לשם

אלקים, כי מדת הדין תסכים שינצח כיון שמתנהג עם בריותיו ית' ברחמים.

- ה -

במדרש רבה (פי ה') אלה תולדות נח נח, אתמהא, לא היה צריך קרא למימר אלא אלה תולדות נח שם, אלא ניחא לו ניחא לעולם, ניחא לאבות ניחא לבנים, ניחא לעליונים, ניחא לתחתונים, ניחא בעוה"ז, ניחא לעולם הבא.

ואפשר לומר בכוונת המדרש דהנה הנביא מלאכי אמר (בי' ו') "תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעוון". וצ"ב השייכות בין רישא לסיפא, "תורת אמת היתה בפיהו" ל"ורבים השיב מעוון".

ואפשר לומר עפ"י דברי חז"ל (ב"מ קז: ועי' סנהדרין יח. יט.) התקוששו וקושו ואמר ריש לקיש קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים, נמצא דמי שיש לו מעשים טובים יש בכחו גם להדריך אחרים כיון שאי אפשר לומר לו טול קורה מבין עיניך וכו' (ערכין טו:), ועי"ז יוכל להשיב רבים מעון שיעבדו את ה' בכל לבם ונפשם, וזהו עיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, פי' כיון שהם צדיקים ממילא יכולים להשפיע גם על אחרים שיתנהגו בדרך הישר וזהו "תולדותיהם", וכ"ז כמבואר במשנה אבות פי"ו מ"א הנ"ל רבי מאיר אומר כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה.

וזהו תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו, שמתנהג בדרך הישרה ועוסק בתורה כראוי, ממילא משפיע עי"ז גם על אחרים שרואים התנהגותו ולומדים ממנו איך להתנהג, וזהו הסיוס "ורבים השיב מעוון".

וזהו כוונת המדרש נח נח ניחא לו, שע"י שהוא ניחא לו שלומד תורה לשמה, "ניחא לעולם", זוכה לדברים הרבה, שדבריו יכנסו גם לאזני אנשים אחרים ויוכל להדריכם במסילה העולה בית קל, כמו שפירש בעץ יוסף "כדאי הוא

לו, כלומר שנברא בשבילי", וכן הוא אומר כי זה כל האדם, ודרשו חז"ל כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה.

וזהו גם כוונת המשך המדרש, נייחא לאבות נייחא לבנים, פי' במה שהאבות מתנהגים בדרך הישר והטוב, משפיעים גם על בניהם שיתנהגו בטוב, כי רואים הם את התנהגות אביהם, וכנ"ל, ועי"ז ממילא יהי' נייחא בעולם הזה נייחא בעולם הבא, כי עי"י שבניו הולכים בדרכיו הטובים, וכל זה עי"י שראו אצלו שהוא בעצמו התנהג בדרך הטוב, עי"ז ממילא יזכה לנייחא בעולם הבא, כי ברא מזכה אבא אף לאחר מאה ועשרים שנה, כמובא בחז"ל (סנהדרין קד. עי"ש).

יעזור השי"ת שנזכה לגדל ולחנך בנינו על דרך הסלולה לנו מדור דור, ונזכה לבני חיי ומזוני, רפואות וישועות ונראהו עין בעין בשובו אל נוהו, מתוך שמחה ונחת ותשובה שלימה, בהתגלות כבוד מלכותו בביאת משיח בן דוד במהרה דיין אמן.